

IDEGEN ÉPÍTÉSZEK LECHNER ÖDÖNRŐL

Érthető, hogy kíváncsiak voltunk arra, hogy a nemzetközi építészeti kongresszus külföldi tagjaira hogyan is hatottak a magyar stílustörekvések és a Nemzeti Szalonban rendezett kiállítás, amely a nemzetközi építészeti kiállítás keretében nekik is törekvések eredményeit demonstrálta. Leginkább a Lechner Ödönről kialakult vélekedésükre voltunk kíváncsiak. Nem vévedtem bele interviewokba, éppen csak elbeszélgettem néhány külföldi vendégünkkel a magyar építészetnek erről a fejezetéről. Érthető az is, hogy nem érdekelt azok véleménye, akik a maguk művészi irányának egyedül údvívítói voltak vallván, fanatikus elfogultsággal merednek mindenre, amire nem esküdtek föl. Észrevettem azt is, hogy a hamis bedlilátsnak ottokora véleményformáló súlya van ott, ahol teljesen tájékozatlanok preparálására törek-szik. Nem egyszer taládkoztam az ilyen bedlilá-tással, de a fõszabadulds örõmével is a roz-szul informáltak részérõl, amikor egyszerre csak a saját maguk szabad véleményének lehetnek a gazdái. Volt alkalmam néhány fiatal hollandus építésszel a Nemzeti Szalon Lechner-termben beszélgetni. Nem hangsúlyozom, hogy igaz-vérig modern építésszek, hiszen fiatalok és hollandusok, Egy, ketõnek a nevêre is emlékszem.

J. W. Janzen, Dick Greiner közöttük volt. Lechner földben gyökerezetségét és formafantáziáját magasztalják. A historicizmustól való szabadu-lása a mûvészi alkotó fantázia erejével történt. Az õ szavaik. A kevés nagy egyéniség közül való, a konvenciólól mûvészi egyéniség vltte ki és új birodalma a személyiség országa volt. És megcsudálták a néplélek formáló erejével való összeforroltságot. „Az õ szerepe a modern építészetben, mondd az egyik, hasonlatos a mi Berlagenkéhez.” Ha jól emlékszem *Lindberg*, a helsinki-i híres építész-profeszor, ugyanigy nyilatkozott Lechner Ödön-rõl, akit nagy földile *Saarinen Ellet* annakidején, amikor *Otto Wagner*-rel együtt itt járt Budapesten, mint a modernség s a népies-ben gyökerezõ egyéni mûvészet mesterét ünne-pelt. *Fritz Höger*, a híres német mester egy napot szánt Lechner mûveinek tanulmá-nyozására. Kocsit bérelt és bejárta Lechner építkezéseit, a Szalon Lechner-termben pedig belemélyedt Lechner épületképeibe. Hogy ho-gyan vélekedik Lechner Ödön-rõl, mondják el levelelnek következõ sorai: . . . „Különösen mûvészi személyiségének nemessége kapott meg, amely mûvének beható szemlélsénél

tárukt elem. Erõs tudás és az eklekticizmusból való szabadulátsnak hatalmas ingere szófal meg mûveiben. Elsõ alkotásal, úgy láttam, még mélyen a renaissance-ban gyökereztek, de már bennük is érvényre jutott a magyar népmû-vészet. Azután pedig egyre szabadabb lett és egyre inkább kialakult egyéni sajátossága. Mûvei mindinkább tárgyalk és struktívok lettek s õ egyre jobban kiaknázta gazdag fantáziá-jával az anyag adta szépségeket. Figyelemre méltó, hogy milyen szeretettel viseltetett a kerámiai anyagok iránt. Kedves anyagok voltak a keménytéglá, a klinker, a mázastéglá, a ma-joilka és mindének fölött a pirogranit, amelyet eddig nem ismertem s amelynek technikai és mûvészetit megbecsülése bizonyára neki is kö-szönhetõ. Minden munkájából magas idealizmus és szent, szenvedelmes lelkesedés szõl hozzánk. Azonkívül nagy alaposág, de meg feltétele-ségtõl és olcsó mûvészkedéstõl való idegen-keedés. Lechner mûvei vagy három-négy év-tizeddel ezeltõrrõl valók s ezért, hogy õt és magasztos (erhabene) alkotásait kellõkép meg-becsüljük, az idõn keresztül kell õket mérlegelni. És az világlik ki, hogy Lechner mint építõ-mûvész olyan nagyság volt, akibe fogható alig lehet melléje állítani. Jó volt, hogy Lechner a maga korában alkotott, de számunkra talán még értékesebb lenne, ha ma is élne, zavaros korunkban, amelyben a jó és a célra törekvõ modern alkotások mellett annyi léha dívatosság is érvényesül. Lechner Ödön igazán rátermett személyiség volna, hogy segítse ezt az építõmûvészetit kórságot (ennek nevezem megállapítván, hogy Budapest ártatlan benne) hamarosan meggyógyítani, megszüntetni. Ne-ken nagy örõmöm, hogy bensõ vonatkozásokat érzek az Önök mesterehez, akinek mûködése immár letûnt idõé. Mert a korral dacolva egészen a maga énjébõl merített. Csudálatl adó-zom neki ezért. Örõmmel hallottam, hogy van Önöknek egy Lechner Ödön Társaságuk, építõ-mûvészek és a mûvészet barátainak egyesülése, amely Lechnerben alapot és horgonyvetésre való talajt lát és amely hõdólatl adózik neki. Milyen kár, hogy az ilyen hõdólatból életében csak kevés jutott részére. Bizonyára õ is úgy járt, mint jó magam. Lelkes alkotó munkáját hála helyett támadások érték és bizonyára nem ke-rülte el a kortársak irigykedõ agyarkodása. De napirendre tért fölõtük és még tántorlhatatlá-nabbul folytatta útját. Már azért is Lechner Ödön tisztelõi közé tartozom, mert annyi a kapcsolat közlünk.

O. Ö.